

nserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

O vzrokih propada manjših kmetijstev.

Poznate-li besedo „krach“?! Pogubna, nalezljiva bolezen je to, pravi rak, ki v poslednjem času razjeda ne le kupčijo in obrtnijo, temuči tudi kmečka posestva.

Pozoren opazovatelj kmetstva mora priznati, da se zdaj povsodi kaže hiranje nižjega kmetstva. Ta žalostna prikazen zasluži zares vsestranske pozornosti.

Kmetijski stan je temelj vse dežele, vse države, je studenec, iz kterega zajemljejo vsi stanovci životnih moči, je tako rekoč želodec, ki razdava hrane vsim udom ljudske družbe. Če ni želodec v redu, boleha in gine celo telo.

Dalje časa opazujoči gospodarski in kmetijski razvitek nismo prezrli lahko kacega uradnega razglasa o javni prodaji gospodarskih posestev in zemljišč in povsodi se prepričamo o žalostni resnici, da se eksekutivne dražbe v groznem številu množé na vseh straneh. Te eksekutivne dražbe so podobne slabemu, nezdravemu sadju, in drevo, ki rodi takov sad, je gotovo bolno. Gospoda, priznajmo, da ima drevo našega gospodarstva sicer mnogo cvetja, toda malo sadu, da se naše kmetijstvo nikakor ne razvija, marveč hira bližajoč se vedno bolj neizogibljivemu propadu, tako da se že zdaj skoro v sleherni občini čuje tožba: krach, in zopet krach in zopet krach.

Kakor ima vsako „zakaj“ svoje „zato“, tako mora tudi to oboževanje naših kmetov imeti svoje vzroke.

Na tem tedaj mora gospodarjem mnogo ležeče biti, izpoznati te vzroke, jih dobro preudariti in poskrbeti za to, da se odstranijo.

Vzroki propada nižjega kmetstva so dvojni, notranji in zunanji. Pri onih so kmetje dejavni,

pri teh trpni; mnoge namreč zakrivi gospodar sam, drugi pa se godé proti njegovi volji, njemu na škodo.

Iz tega je razvidno, da se lahko dajo odstraniti ti vzroki, kterim so marsikdaj gospodarji sami povod, in ti so:

1. Nevednost. Zdajnemu kmetovalcu nikakor ne zadostuje, da ume le oratj in sejati. Ni že dosti, če si reka sam pri sebi kmet: tako se je vedno delovalo; on mora izvedeti, kako se to in ono delo bolje dá storiti. Ne sme se ozirati nazaj, gledati mora pred-se, z eno besedo: napredovati mora; vsaj ima več stroškov nego predniki njegovi. Davki so trikrat večji, potrebe se množé in dražé, rokodelca računa svoje izdelke više nego prej, posel, dninar hoče imeti večjo plačo; in takih okolnosti naj bi kmetovalec ne jemal v poštev?

Kmet mora poznati prirodo, vedeti mora kakovost in slog zemljišča, več mora biti vzgajanju rastlin in gospodarskih živali. Odkodi naj pa si vzame naš kmetič teh obširnih a važnih znanosti? Tu velja pravilo: „V vedi in umetnosti nam je rešitev!“ Veda je to čarovno zelišče, s kterim gospodar dvakrat, celo trikrat toliko lahko pridela nego doslej. Napredek v vedi gospodarski pelje k blagostanju kmetstva. Dovolj je pripomočkov, iz kterih si zajemljemo gospodarskih vednosti. Kdor ne prezira vseh sredstev, ki pospešujejo modro in napredno gospodarstvo, ta množi svoje imetje in si zvišuje ceno posestva.

a) Gospodarji, berite pridno gospodarske knjige in časopise; obiskujte pridno gospodarske shode, društva, predavanja in kar je najbolje potrebno, pošiljajte svoje sinove v kmetijske šole, kar se je doslej zelo zanemarjalo. Oče, ki mu je blagor svoje dece pri srci, ne

bode nikdar obžaloval stroškov za svojega sina, vsaj mora spredvideti, da sinu ne bode hasnilo obširno posestvo, kadar ga prevzame, če nima zadostnih znanosti. Česar se kmet priučí, mora potem tudi umeti v resnici vse to izvesti pri gospodarstvu ter si obrniti v prid — vsaj se zgodi, da dva eno in isto delo delata, ali ta sebi na škodo, drugi pa na korist.

b) Za gospodarjem prva oseba v hiši je gospodinja, ki naj ima ne le dobrih lastnosti, temveč tudi potrebne vede, da se ohrani red v hiši. Reči moram, v rokah dobre žene — gospodinje počiva blagostan vse hiše, v rokah matere-gospodinje leži bodočnost vsega naroda, vsaj je materi izročena odgoja dece, nade domovine; dobra rodovina, dobra občina, to je zakladni kamen zdravi močni državi. Vsaka žena zavzema jako važno mesto, malo žalibog je teh, ki bi spoznale svojo važnost!! Lahko trdim, da bi si naš kmet nemalo opomogel, da se založe šole izključljivo namenjene bodočim gospodinjam naših kmetov. Morda še čakamo tacih ustanov dekliških, čudno je le, da jih še doslej nimamo.

2. Iz nevednosti prihajajo še drugi vzroki kmetijskega propada, eden izmed mnogih je zanemarjanje travnikov. Leto za letom kosi kmet travnik, spravlja seno in otavo, ali ne pride mu v misel, da bi dal travniku odškodnine zato. Devetdeset kmetovalcev izmed 100 meni, da travnik ne potrebuje nikacega negovanja, nikacega obdelovanja. Škoda od tod izvirajoča ni majhna, gospodar sam jo trpi; ako ni piče, ne more imeti mnogo ali vsaj ne toliko kakor sicer živine. Obilnost dobre krme je temelj modrega gospodarstva.

Kakor travniki tako tudi polje hoče imeti vračila za podano žetev, kar se godi z gno-

Zadnji dnevi v Ogleju.

(Izviran roman iz petega stoletja.)

Spisal Alojzij Lukovič.

(Dalje.)

Kako nagla sprememba po mestu! Bogu na kapitolu odgovarjajo drugi tovariši po mestu. Vojaci tekajo, še potoma na sebi popravljajo orožje; v skok hité, vsak na že prej zaznamovano mesto, kjer ima odločen kraj lastna kohorta. Kako naglo se rajde vrsté! Ravno tako se zberajo tudi kolegija, društva obrtnikov. Vsak hiti na svoje mesto. Vsi so skupaj, ko rogovi zopet zadoné. Klic poveljnikov se začuje, in vsi oddelki stopajo po mestnih ulicah vsak na mestno obzidje. V kratkem je mesto obdano ne le z zidovjem, obdaja ga tudi krog in krog jekleno obzidje lastnih vojniov.

In tam na ravnini zopet kaka sprememba! Cesta Veruka, Via ad Silanos, cesta Beloja in noriška cesta so polne, od vseh štirih vetrov ljudi vse mrgoli. Nagli konji in na njih ostudne

hunske pošasti se bližajo v velicem polokrogu mestu naglo kar je moč. Tudi pehota se pomika počasi, kot bi hotela Oglej vdušiti. Nji naprej šinejo kakor blisk razni oddelki, bližajo se mestu predrzno za streljaj, za pozdrav pa spusté kako puščico, konje obrnejo, a kot streljo uprašé naglo nazaj. Ha, jezdec in konj, zdi se, da sta kar zraščena; navadno jezdec nima sedla, in če ga ima, ni sedlu podobno; žilavi nogi se oklepate kot železo konjskega trebuha. O groza, ure tekó in vedno bližej, vedno bližej pomika se k mestu ogromna množica. Strah pretresa Oglejčane. In izza julijskih planin se vsipljejo še vedno nove čete, po noriški cesti je še nepretrgana gnuječa. Kaj ne bo še konca? Bo li to sodnji dan? In v okolici, tu pa tam se vali v sinje nebo dim, kmalo se pokaže še plamen. Hun vse požge, koder gre, ni mu treba hiš in gorkote, zadostujejo mu tla in nad njim nepremakljivo nebo. Kolikor daleč se vidi, zdi se mi, da je vse z ljudmi pokrito. Že so tudi vozovi došli. Priklepajo jih v četerovoglati tabor družega k drugemu na sredi

polja. Tak je hunski tabor. Sredi njega napravljajo kraljevi šotor za kraljevo stanovanje.

Vse kaže na to, da mislijo mesto oblegati po vseh pravilih; naskoka nočejo poskusiti še, mogočno zidovje jih je ostrašilo. V podobi polomeseca je že mesto obdano z neštevilno množico. In zadej, kamor oko več ne nese, kdo ve, koliko je še te zverjadi? Na skrajnem jugovzhodu se vstavi Ardarik s svojimi Japidi, na njegovo četo se naslanja Valamir z brati Teodomirom in Videmirom; ponosno in najkrasnejše, pravilni vojni najpodobniše stojé njihovi Gotje. Ponosni so knezi na svoje ljudi. Na nje se sklepajo čez celo sredino nebrojne trume Hunov, brez pravega reda; njihovi konji so za kol k tlam privezani in Hun leži poleg svojega konja. Desnemu krilu poveljuje Atilov sin Dengiš, na levem gospoduje hrabri Elak, sredina pa z velikanskim taborom je neposredno pod kraljevim poveljem. Zadej je zopet mogočna hunska četa, ki armadi krije hrbet. Naprej proti zapadu stoji Maldalon, knez bojaželjnih Herulev in Rugijev, nadalje vojvoda

jenjem. Napreden in dober gospodar skrbi za veliko in dobrega gnoja, kar je še važnejše nego ono, in se dá doseči le z dobro opravljenim gnojiščem. Gospodar se pozna po gnojišču. In v tem se največ greši; gnojnica, najboljši sok, se pretaka po vasi in prhla stelja se vozi na polje; nasledki tega so: nerodovitnost, propadanje kmetijstva.

3. Slaba reja živine pogublja ne malo našega kmeta ravno zdaj, ko je cena žitna tako nizka, da ga kmet sebi na škodo prodajati mora. Živina dobro rejena ima stalno ceno.

4. Pogubno žrelo, ki žuga pogoltniti gospodarsko blagostanje, je žganje, ki žalibože zaplavljuje naš narod in deželo. Vsak kmet spriznavši se z žganjem uboževa vedno bolj nekaj z nemarnim zapravljanjem, nekaj z zanikarnostjo v gospodarskih zadevah — sebi pak si nakoplje predčasni grob. Nerazumljivo je, kako lahko mišljeno se zalagajo krčme in žganjarije po kmetih. Bilo bi nazadnjaštvo, da bi bila le po ena gostilnica v vsaki vasi; tu morate biti najmanj po 2, ali celo po 3, 4 — da bi bilo več priložnosti k pijančevanju, posamezniki ginejo in imetje propada.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 26. aprila.

Avstrijske dežele.

O ministerskih obravnavah se nič novega ne sliši. Ogerski ministri so imeli včeraj priti na Dunaj, danes pa ima biti zopet skupno posvetovanje pri cesarju. Ogerski poslanci in tudi nekteri listi so jako razburjeni in odločno zahtevajo, da naj se ministrom dunajskim prav nič ne odjenja. „Ellenör“ piše, da politika avstrijska je ustrezljiva, kadar sovražnik trka na vrata dunajska in tudi pogodba l. 1867 se je le sklenila, da se je država obvarovala razpada.

V Celovcu je pri mestnih volitvah v III. volilnem redu 24. t. m. zmagala stranka konservativna. Izvoljeni so: Gosp. Franc Rieder, profesor Andrej Einspieler, duhovnik, in Alojzij Flach. „Laib. Tagblatt“ piše, da se je to zgodilo vsled malomarnosti liberalne stranke, ki je roke križem držala, namesto da bi si bila v zgled vzela marljivo agitacijo stranke nasprotne, ter izreka nado, da bode ta propad liberalce v prihodnje spametoval. Mar imajo te kukovice ljudstvo res za tako kratkovidno, da tudi zdaj še ne bi videlo, kaj se mu je od lažiliberalizma nadjati?

Garton s svojimi Svevi; na tega se sklepata kneza komanski in albanski: Gianfrè in Astregor. Konec silnega kolobarja pak čuvata tje do morskega brega: Barsanel, Sarmatom poveljnik, in Gontarel, slovanskim Skitom načelnik. Tu ti je babilonska zmešnjava! Vsako četrt ure dalje boš videl druge šege, drugo nošo, druge obraze, čul govoriti različne jezike. Cela Evropa je zastopana pred Akvilejo.

In kdo je gospodar tej množici? Kdo jej daje življenje? Čigavi volji se vklanajo ti tisoči in tisoči surovih vojščakov? En sam je gospodar, pred enim se vse trese, na eno samo njegovo besedo premakne se cela vojska. Življenje, moč in duša temu velikanskemu zmaju je — Atila, kralj vseh Hunov, poveljnik polovici sveta, Atila, kateri se v svoji premični palači ravno zdaj kratkočasi s svojo Ildiko, s krasno ljubico, malomarno in brezskrbno, kakor da bi ne stal na razpotjsreče, pred ključem krasne Italije, pred mestom bogatim, ki hrani v svojem mogočnem obzidju toliko zakladov, in krasnih, nježnih deklet in čvrstih

O dalmatinskem cesarskem namestniku baronu Rodiču se je zopet govorilo, da se odpove namestništvu. Pa od zanesljive strani se je tej govorici oporekalo. Dalmatinska posadka se ima za 10.000 do 12.000 mož pomnožiti.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča se nič posebnega ne sliši. Pri Bitelici so se Turki in kristijani zopet topli. Muktar paša je bil raztrosil novico, da so se z njim v duganski soteski bojevali tudi Črnogorci. Pa neki dunajski telegram temu oporeka in pravi, da Muktar paša je hotel s to lažjo le prikriti svoje pobitje. Po poročilih iz Carigrada se ima vojna njegova za 10 batalijonov pomnožiti, potem pa bode zopet poskusil prodreti v Nikšiče. Če bodo Turki primorani umakniti se iz Bosne in Hercegovine, piše „P. Lloyd“, se bode Bosna v oskrbovanje izročila Srbiji, Hercegovina pa Črnigori.

Srbski generalni štab se je podal v Aleksinac, knez pa se je preselil v Kuprijo. Turki vedno prestopajo mejo srbsko, menda da bi jih Srbi prijeli in turški vojni dali priliko marširati čez mejo, ki jo povsod jako vtrjujejo.

Rusko brodovje v Srednjem morju se bo za 4 ladije pomnožilo.

Iz Rima se „Germaniji“ naznanja, da njen glavni vrednik Majunke je bil 17. t. m. pri sv. Očetu, ki so ga z veliko radostjo sprejeli in z nenavadno milostjo z njim se pogovarjali o tem, kar se v zadnjih letih na Pruskem godi s katoliško cerkvijo. Pij IX. so izrekli svoje prepričanje, da pravična reč mora naposled zmagati. V znamenje svoje zadovoljnosti z g. vrednikom, ki se tako krepko bori za pravice cerkve katoliške in je nedavno dostal dveletno ječo, podarili so mu veliko zlato svetinjo, na kateri je na eni strani podoba Pija IX., na eni pa del rimskega mesta. G. Majunke je duhovnik in okoli 35 let star.

Nedavno se je razglašala novica, da Bismark se hoče s prestolom rimskim porazumeti. Pa „G. C. P.“ temu ugovarja in katoličane na Nemškem svari, da naj bodo previdni in s svojim vedenjem pokažejo, da žele z državo sicer v miru živeti, da pa tega miru nikakor nočejo pridobiti z izdajo vere in vesti svoje. Bismark nikakor ne misli konca storiti kulturni borbi, marveč še druge vlade proti katoličanom hujska in se še vedno nadja, da bode s papeštvom zatrl cerkev katoliško. Še le ko se bo prepričal, da tega ne bo dosegel, kakor nje-

žen, po katerih se že davno sline cedé besnim in pasjim Hunom.

„Ildiko!“ reče kralj, „pojdi zdaj v svoj šotor, zadosti je babjega igranja. Moram vendar pogledati, kaj so moji ljubi Hiongnu storili, kaj delajo pogumni, ha! ha! pogumni moji zavezniki.“

„Strelna udri trinoga!“ šepeta Ildiko odpravlja se, „da jaz moram služiti pohotnosti tega zmaja, temu razbojniku vseh razbojnikov. In vendar ga ljubim, slepi me njegova slava, njegov blesk. Ljubim? ha! morilca svojega očeta, dokler, oj dokler me nasiten od sebe ne pahne. A tačas, bogovi, dan osvete bo došel, dan krvavi!“

„Kaj déš, Ildiko!“ obrne se Atila naglo, „kako ti plamté oči. Oj potrpi, potrpi, saj pri tebi, prekrasna, vendar ne morem vedno čepeti. Čakaj, ljubica, čakaj, tim sladkejše po kratkem prestanku bode razkošje.“

Zapustivši Ildiko, koraka med šotori po ostrogu. Kamor se obrne, pocepajo pred njim dvorniki in Huni na tla, a Atila jih še ne po-

govi predniki ne, bode jel misliti na spravo s papežem, zdaj pa še ni na potu proti Kanosi.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 23. aprila. Nekaj listov „Schulzeitung-e“ so pustili nemčurji med svet, ki niso bili tako strastno pisani, kakor je navadno. Ali, kakor da bi hotela popraviti, kar je zamudila, je zadnji list poln zasmehovanja do narodnih učiteljev in do duhovstva. Nad šolami francoskimi se grozi, da jih hočejo spraviti „unter die mittelalterliche Haube“ in pripovedovaje, da je ljudska šola skoraj popolnoma v rokah šolskih bratov, izklikne: „Armes Frankreich!“ Armes Frankreich, bi tudi jaz izklical — ali v revščino so ga spravili nejeverci in tudi krščanska šola ima Francijo zopet povzdigniti na poprejšnje mesto, in da ji bo gledé krščanske šole, ako bo zmagala zoper zmaja brezverstva, veljalo: „Glückliches Frankreich“. „Armes Land“ pa v širjem in ožjem pomenu velja po pravici tisti deželi, kjer bi vladala načela, kakor jih razširja nemčurska „Schulz.“, ktera izliva svoje sovraštvo do resničnih šolskih prijateljev tudi zdaj zopet, čeravno je v začetku leta objavila, da hoče mir in da noče nobenega žaliti. Ali je to značajnost, ali se to pravi resnico govoriti? — Piše med drugimi: „deshalb schaut der Freund des Volkes (ali je ta morebiti nemčur?) wohl mit Bitterkeit auf die Bemühungen jener Dunkelmänner, welche alle Errungenschaften umstürzen wollen, mit Bitterkeit und Verachtung auf das maulwurfartige Wüh'en jener verzweifelten vor keinem Mittel zurückschreckenden Clique, welche wiederum die Inquisition, das geheime Gerichtsverfahren, die Bevormundung der Schuljugend herbeiwünschen. Uns stört es nicht, wenn wir einzelne Lehrer an ihren eigenen Ketten arbeiten sehen, uns berührt es nicht, wenn einzelne sich drängen, theilnehmen zu dürfen an den ungeheuerlichen Verbindungen zwischen reaktionären Klerikalen und nationalen Freiheitshelden... und unklaren Weltumstürzern.“ Vprašam, kdo bi zamogel vnet biti za takošnja načela — če mu srce še bije za narod in vero? Revna šola, ktero vladajo možje takošnih načel! Še bolj revna pa mladina, pri kateri bi se versko čutje že v prvi rasti tako zaduševalo! Revna pa tudi duhovščina, ktera ima ljubezen do šole in sicer do krščanske, ne pa do le na videz verne, v principu pa brezverne; ktera ima ljubezen do otročičkov in jih tudi, kar le mogoče, pod-

gleda, malomarno se šeta naprej, stopi na bližnji holmec, spremljan od raznih knezov, ki so se mu pridružili.

„Oh, Oglej! krasno mesto!“ vsklikne radostno Atila, strmé gledaje mogočne stolpe in krasne palače, „junaci“, obrne se h knezom, „evo, plačila vaši hrabrosti in zvestobi. Vzemite jih prej ko mogoče, jaz nočem ničesar, kar vplene, vse bodi vaše, pustite mi le najlepšo Oglejčanko.“

„Udarimo nad nje“, kričé knezi, „hrabri kralj, koj planimo nad Oglej!“

„Čakajte, čakajte, smo v deželi omikanih Rimljanov, morate vendar milejše in odurnejše postopati. Valamir, pojdi v mesto, reci, da sem ukazal, naj mesto odpre naglo vrata, če ne... ostalo dostavi sam, kot po navadi.“

„Dobro, dobro!“ kričé knezi.

„Brata“, pravi Valamir, „pojdit z menoj še vi dva“. Osedlajo konje in naglo kot lastovice vzleté proti Ogleju.

(Dalje sledi.)

učuje — če vidi, da so že majhni otroci izročeni brezvernim učiteljem, ki se vojskujejo pod banderom „Schulzeitung-e“, ktera govori „vom ewigen Stoffe“. Kam idemo, dragi čitatelji? „Krah, Krah“ — je odgovor. Neki učitelj se npenja v zadnjem listu novo šolo povelečevati. Ali odgovor je le: „Krah!“ Če dopisnik navaja, da se v poprejšnjem času niso skoraj nič učili, je to laž. Jaz poznam več uradnikov, da imajo visoke službe — visoka plačila — ali v šolo so hodili le toliko, da so zdelali poprejšnje „Trivialschulen“. Ali se toraj v teh niso nič učili? Da mora tudi v šoli napredek biti, je gotovo in ta se je bil začel že pod nadzorništvom duhovskim. V sedanjem času pa poznam marsiktero šolo, v kateri otroci manj znajo, kakor v poprejšnjih šolah pod duhovskim nadzorništvom, ker je zdaj v tretjem in četrtem razredu prav malo otrok, da bi znali tako pravilno pisati, kakor so znali to poprej, kar bi utegnili spričati profesorji v srednjih šolah. Če pa dopisnik hvalisa, koliko predmetov se v sedanji šoli uči, zopet le razozdeva, da nima pravega zapopadka o ljudski šoli in tudi ne, kaj da se je v poprejšnji šoli učilo, ker nikakor ni res, da bi se bilo učilo le branje, računstvo in pisanje. In če bi bilo pri vsem tem resnično, da je kak napredek v šolstvu, vprašam slehernega, ki hoče pravično soditi, ali je ta napredek vreden 161.000 gl., katerih letos gledé nove v principu brezverne šole primanjkuje? Ali to ni „krah“? Pravi namen ljudske šole je in mora biti, v srce otroško vložiti seme npravnega življenja, veselje do lepega obnašanja in koristnega delovanja. Ali pa je to dosegla sedanja šola? Ali ni očitno, da je mladina veliko bolj razuzdana in bolj surova, nego je bila poprej, ko so jo imeli še duhovni v oblasti? Poprej mi je bilo v šoli lahko shajati, ali zdaj — ali niso otroci po večem bolj nepokorni in bolj nagajivi? Če „Schulz.“ ropota zoper „die Prügelperiode“, vendar patroni „Schulz.“ zdaj še rabijo brezovo olje in še celó na izglednih šolah mestnih, ker vidijo, da drugače bi utegnili nastati več žalostnih prigodkov. Ali to ni „Krah“? In kakor sem slišal, če se kak učitelj pregreši, da palico rabi, če potem nemčurji sami učitelja na očitnem kraju v kazen, če tudi norčevaje, s palico našekajo — ali to ni „Krah“? — Bog pomozil!

Iz spodnje Idrije, 24. aprila. V sredo, 19. aprila, ponoči proti 11. uri je nas, ko smo eni že v sladkem spanju bili, grom in tresk prebudil, kmalo potem pa je žalostni glas zvonov naznanil, da gori, ter nas spravil na noge, da smo hiteli bližnjemu na pomoč.

Trešilo je bilo v spodnji Kanomlji pri vdovi Marijani Svetličičevi v hlev, kateri je do tal pogorel; ker so sosedje in prifarci hitro na pomoč prihiteli, živino iz hleva spravili in na vso moč gasili, drugi pa po družih zraven stoječih poslopih po slamnatih strehah mokre rjuhe, plahte itd. razgrinjali in jih vedno z vodo polivali, so z Božjo pomočjo družih 6 poslopij pred ognjem obvarovali. — Bog jim povrni obilno njihov trud in pomoč v taki veliki šili!

Zavarovan je bil hlev za 300 gl., škode je pa okoli 1000 gl. in reva nima nič stavbnega lesa. Poprej so imeli tukajšni posestniki v cesarskem gozdu pravico do lesa za svoja poslopja, kolikor so ga potrebovali, zdaj pa je vsled servitutne odveze ubogi vdovi komisija samo 66 gl. za odškodovanje pripoznala, ko vendar v svojem gozdu, kakor sem že rekel, nima nič stavbnega lesa; ali tedaj reva ni res usmiljenja vredna?

Prosimo nam pozvedeti, kako smo stare svoje pravice zgubili, da nam sedaj toliko ne spoznajo, kakor prej, ko je dotična komisija po hišah popisovala, koliko lesa kdo za eno ali drugo poslopje itd. potrebuje, da bi se nam toliko lesa iz cesarskega gozda dalo. Pa kar je ta komisija, kateri je bil na čelu gospod Pleško, popisala, se je nam vse pogubilo.

Čudno je to, ko smo vkup v eno grajščino plačevali, so eni, n. pr. v Črnem vrhu in na Vojskem dobili, kakor cesarski patent od 5. julija 1853 veleva, Spodnja Idrija pa ne. Kako pač to?

Iz vipavske doline, 23. aprila. Veliko se piše, še več pa govori o revščini kmetovalca in vincarja in o nadlogah in zadregah, ki ga vedno čakajo. Pritožbe so po vsem opravičene, večidel se pretiže in prepohlevne, klic po pomoči bi moral biti tako glasen, da bi oglušil ušesa tistih, na ktere meri, ker navadnega upitja so že navajeni, še ne zmenijo se ne za-nj.

„Vipavska dolina je blagoslovljen kraj, vrt dežele kranjske“, slišim glas od strani. „Vipavci so pač v primeri z drugimi srečni ljudje“. Ali le poslušaj Vipavca in prepričaj se, da je resnica to, zarad česar toži. Res je podnebje južno, zemlja — če ni burje, ktera nam pa le malokdaj prizanesa — nam rodi južne pridelke, za ktere skupimo mnogo lepega denarja. „Kam pa pride ta denar?“ bo morda kdo prašal. Takemu radovednežu in pa tudi drugim sledeče pojasnenje.

Denar, kar ga Vipavec skupi za sadje, zgine kakor voda v pesku — za davke, hišne potrebne in dolgove. Največ ga požre davkarska kasa, najmanj Vipavec sam, kajti on živi zmerno in trezno in je v tem obziru že zeló Labu podoben. Za vino ne skupi posebno veliko, kajti če je letina dobra, vino nima prave cene, to vedó vinorejci po vseh deželah. Če ga je pa malo, potem ga zlasti navadnemu kmetu pobere upnik, ki mu je dal spomladi, ko je treba vinograde obdelati, za to potrebnega denarja, kajti spomladi je ubogemu vinorejcu žep prazen in če ne dobi denarja na posodo, ne more vinograda obdelati, toraj tudi nič pridelati.

Kako drag je kmetu ta denar, o tem še v mestu pravega poima nimate, dasiravno ste imeli pred porotniki par sodnijskih obravnjav poslušati, pri katerih ste zvedeli, da so nektere pijavke, oderuhi, ki po 10 kr. od goldinarja na mesec jemljó za obresti. To je grozno, ali v primeri s tem, kar se pri nas semer tje godi, še prav milostljivo, kajti pri nas — čujte! — so ljudje, ki posodijo kmetiču spomladi, ko je treba vinograde obdelovati, za delavce, preklje itd. potrebnega denarja. In premislite, pod kakimi pogoji! Za tri, štiri goldinarje mu mora revček, ki si v stiski ne more pomagati, zagotoviti cel kvinč (60 bokalov) vina ob bendimi; ceneje ne dobi denarja, marveč je še vesel, če ga po tej ceni more dobiti.

Ob bendimi pride upnik brž po mošt in ga vzame. Vino ima potem (kvinč) ceno od 7 do 16 gl. in še više, če ga je malo. Tedaj pridobi upnik, ki je ubožcu iz zadrege pomagal, za svoje tri, štiri goldinarje čez pol leta že 7 ali celó 16 gl., kmetič pa, ko je vino prodal, nima nič, če plača davek in se previdi s potrebnim živežem; včasih pa še za davke dosti ne skupi. Meni je pravil tak revež, da je lansko spomlad vzel od nekega tacega „dobrotnika“ za obdelovanje vinograda 24 gl. na posodo, za ktere je jeseni moral dati sedem kvinčev mošta, ktere ga bi bil lahko na mestu

prodal po 6 do 7 gl., vino pa pozneje po 10 do 12 gl. kvinč. „Si mar niste mogli drugače pomagati?“ ga prašam jaz zavzet. „Kako li?“ je odgovor; „ali naj mi vinograd neobdelan ostane, da celó nič ne pridelam?“

Takih revežev je po vsi dolini veliko in jaz sem prepričan, da, ko bi se judje med nami naselili, ki bi na ta način denarje posojevali ali celó ponujali, bila bi kmalu vsa Vipava v njihovih rokah*). Saj je že tako čedalje slabše, čedalje bolj pogostoma se posestva po sili prodajajo.

Skrajni čas je tedaj, da mislimo na kako pomoč sami, kajti če si sami ne pomagamo, kdo li nam bo pomagal! Taka pomoč ni ravno posebna umetnost, vstanovimo si jo lahko sami. Z veseljem bere namreč človek o založnicah ali zadrugah, kakoršne so si jeli zlasti kmetiški posestniki po Štajarskem snovati. Taka založnica, v ktero bi premožnejši, pa tudi drugi vlagali denar, kar ga začasno ne potrebujejo, proti poštenim obrestim, tisti pa, ki ga potrebujejo in imajo osebni kredit ali pa so drugače varni, dobivali ga na posodo zopet za neprenapete obresti, bila bi za vipavsko dolino neprecenljiva dobrotá, kajti ne le, da bi bil potrebnim denar cenejši, — bi marsikdo, ki mora čakati z obdelovanjem tako dolgo, dokler denarja ne dobi in pri tem marsikaj zamudi, več pridelal, nego pod tako neugodnimi razmerami. Razen tega bi tudi taka založnica (ali založno društvo) imela še brez števila druge koristi za našo rodovitno dolino.

Tedaj, Vipavci! posnemajte brate Štajarce, stopite na lastne noge, da ne boste odvisni od drugih, in skrbite za lastno korist. Jaz sem za zdaj to reč le sprožil, ob priliki morda še kaj več o nji, če bom videl, da moja beseda ni padla na skalnata tla ali na kraško zemljo.

Vipavec.

V Črnomlji, 24. aprila. Čuditi se mora vsak, kdor kolikaj naše razmere pozna, da je bilo v naši narodni čitalnici mogoče „Tičnika“, kratkočasno opereto, na oder spraviti in izpeljati, kar smo sinoči v občuo zadovoljnost doživeli. Pred „Tičnikom“ je bila burka „Sam ne ve, kaj hoče“. Po opereti je bila tombola in ples. Čitalniška dvorana je bila tako polna, da ne kmalo tako.

Da so nas gostje iz Metlike in Hrvatskega obiskali, to se razume, to storijo radi pri vsaki priliki, in ravno ti gosti so pripoznali največjo zadovoljnost in hvalo delavnosti naših čitalničarjev. Tudi 2 gosta iz Belovara smo med sabo imeli, ktera sta isto tako zadovoljna bila in se čudila, da smo v Črnomlji že tako daleč. Hvala tedaj najprvo igralkam in igralcem, hvala gospej K. in gospicama K., in P. ki so se posebno odlikovale! Hvala tudi gospodom, ki so k sijajnemu vspehu pripomogli da ni bilo ploskanja kraja ni konca in se je „Tičnik“ moral ponavljati. Želeti je več takih večerov, in ni dvombe, da se bo naše ljudstvo kmalu bolj brigalo za domače veselice, bolj poprijemalo in trdneje držalo se čitalnic v prid narodne reči.

Z Dunaja, 29. aprila. Pred nekimi dnevi se je objavila sodnijska obsodba znanega častnika barona Ertla, ki je bil nekaj vojaških načrtov v geografičnem zavodu izmaknil in vnanjim vladam prodal. Govorilo se je, da ti obrisi nimajo nobene važnosti in da bo Ertl obsojen le zarad goljufije; pa sodnijska razsodba in kazen vse drugače priča. Obsojen je namreč zarad vojunstva na 10 let težke ječe z enim postom vsaki mesec poostrene; tudi zgubi plemstvo in častnikovo dostojnost.

*) Judje, zlasti dunajski, so dandanes sami berači in iščejo povsodi sami na posodo. Vr.

Ertl je pri sodnijski preiskavi s prva trdil, da prodani načrti so le zemljevidne karte brez vrednosti, na zadnje pa se je vendar vdal, da je pri svojih prijateljih imel priliko zvedeti vojskino red deželnih brambovcv. Med prodanimi pismi bili so tudi načrti trdnjave olomuške, ki jih je narisal, ko je izdeloval zemljevidne karte okolice olomuške. Da se ljudem ni zdelo čudno, ko je Ertl zahajal k raznim vnanjim poslanstvom, preoblačil se je v civilno obleko. Znano je, da je svoje izdelke ponujal vladi francoski, pruski in ruski, a le ruski obrist Molostrov jih je kupil za 8000 rubljev, s katerimi je Ertl poplačal svoje dolgove.

Nadvojvoda Albrecht, ki je nedavno ogledoval vojaštvo v Trstu in Gorici, se ima te dni podati v Petrovaradin, da ogleda tamošnjo trdnjavo in druge stavbe ob meji turški. V dotičnem vradnem razglasu stoji dostavek, „da popotovanje nadvojvodovo nima nobenega posebnega pomena in je le navadno obiskovanje.“ Ravno ta dostavek pa je še le zbudil radovednost in obrnil pozornost občinstva na to popotovanje in obiskovanje.

Domače novice.

V Ljubljani, 27. aprila.

(Iz seje deželnega odbora 22. aprila.) Deželni odbor je službo oficijala pri deželni pomočni pisarni oddal dosedanjemu asistentu Franju Pečniku, po tem izpraznjeno službo asistenta pa diurnistu Janezu Zupancu. — Izpraznjena 10. Schellenburgova dijaška ustanova se je podelila Konradu Texterju, učencu I. gimnazijskega razreda v Kranji. „Nov.“

(Zasežen) je bil v torek „Slov. Narod“ zavoljo članka o preveliki pohlevnosti Slovencev.

(Ustrelil) se je v kosarni na Poljanah novinec, Šandor Safran, polka Leopoldovega iz žalosti zato, ker so dva tovariša njegova nazaj domu spustili, njega pa ne.

(Truplo rajnega dr. Vončine) se je včeraj ob 8. uri zjutraj izkopal in preneslo k zidu za cerkvijo, kjer se mu bode te dni postavil dostojni spominek, ki mu ga je napravil njegov brat Ivan, zagrebski župan.

(Italijanska predrznost.) Nedavno smo poročali, da je neki Italijan izdelal zemljevid kraljestva italijanskega, ki kaže Gorico s Primorjem in Dalmacijo že zedinjeno z blaženo Italijo. Taki zemljevidi, posvečeni kralju italijanskemu, se tudi v Ljubljani brez ovire prodajajo, kakor smo videli te dni. Se hoče mar na ta način buditi rodoljubje avstrijsko?

(Pred porotno sodnijo ljubljansko) so 24. t. m. stali Miroslav Narobe, Matej Mušič in Miha Habjan, ki so bili 6. novembra 1875 Jakobu Kovaču v Mengšu s silo vzeli 39 gl., potem pa se zoprstavili žandarjem, ki so jih hoteli prijeti. Porotniki so vse zatožence krive spoznali in sodnija je odmenila Narobetu in Mušiču 5 let težke ječe in vsakih 14 dni en post, Habjanu pa 3 leta težke ječe z enim postom vsakih 14 dni.

(Ljubljanska mestna godba,) kakor se nam poroča, je že zagotovljena. Gosp. Schinzl, popustivši vojaško službo, se je je poprijel z vso marljivostjo, v šoli se vadijo udje posebno na lesenih instrumentih z lepim vspehom tako, da, če bo vse vgodno, bomo prihodnjo zimo imeli že lastno mestno godbo. Zdaj imamo sicer izvrstno vojaško kapelo, ali kako dolgo bo ostala pri nas v sedanjih nemirnih časih! Zato nam je domača godba živa potreba in nadjati se ji je splošne in izdatne podpore vsega občinstva ljubljanskega mesta — to tem

bolj, ker ta godba pod vodstvom g. Schinzla, kar smo že o svojem času povdarjali, nima nikakoršnih strankarskih namenov, ampak le ta namen: gosti vsemu občinstvu ljubljanskega mesta brez ozira na politično strankarstvo.

(Slovensko gledišče.) Na korist g. Schmidta preteklo nedeljo prvokrat igrana vesela igra „Zmota za 30000 gl.“ je prav mikavna in se je tudi gladko in v obče dobro igrala. Beneficijant je bil pri nastopu pozdravljen z živahnim ploskom in prejel ličen venec. Hiša je bila polna, vojaška godba se je zopet odlikovala. — Prihodnjo nedeljo 30. t. m. se bo podala na korist pevke in igralke gospe Odijeve prvokrat vesela igra „Parizki potepuh“ po francoskem izvirniku poslovenjena. Gospa Odijeva je jako porabljava igralna moč, zlasti smo iz njenih ust slišali že marsikako pesem z izurjenostjo in jasnim glasom izpeljano. Zato zasluži, da ji naše občinstvo v nedeljo pokaže tudi djansko svoje priznanje.

Razne reči.

— Družba sv. Vincencija Pavljanskega v prid ubožnih v Ljubljani se je 24. t. m. v Alojznici v pričo več gospodov raznih stanov ustanovila. Predsednik je preč. gosp. profesor in gimnaz. katehet dr. Janez Gogala. Tudi odbor iz ljubljanskih meščanov in drugih je postavljen. Predsednikova namestnika sta gg. Drašler in Jenko, tajnika gg. Kronberger in Cermak, denarničar g. Zamejic, ekonom g. A. Dolinar, delavni udje pa gg.: Gostiša, Nik. Potočnik, Regali, Jemc, Flis, Gnjezda, Fabjan.

— Na vseučilišču Dunajskem bilo je v poslednjem šolskem letu 3276 rednih in 533 izrednih poslušalcev. Iz teh pripada jih na učilišče bogoslovno 163 rednih in 249 izrednih, na zdravniško 829 rednih in 77 mimoredukih, na modroslovno 803 rednih in 207 izrednih, in pravoslovje štelo je potem takem največ slušateljcev.

— Najstarša oseba na svetu živi, kakor pripovedujejo novine, v občini Kosiarki pri Varšavi. Je to starka po imenu Lucija Uczeiwiek, ktera je bila neki rojena 13. decembra l. 1709. Nasproti temu, da šteje zdaj že 166 let, je popolnoma zdrava. Maticе cerkvene, pravijo, to potrjujejo in najstarejši ljudje iz tamošnje okolice pripovedujejo, da je imenovana Lucija res tista oseba, ktero so za svojih mladih let poznali že kot starko.

— Najteža in najdebelejša kuharica je neka Marjeta Bartmanova, 33 let stara Bavarka. Poslednje leto je služila še na Dunaju v Rosavi v Gostilnici „pri jellenu.“ Sedaj pa vsled debelosti ne more več hoditi in je v zdraviteljskem oskrbovanju dr. Duheka. Težka je tri cente in pol, tako, da so jo unidan štirje močni možje morali nesti v bolnišnico.

— Prava mera. „Vi se morate krotiti“, dejal je zdravnik pijancu z navade. „Določite mi vendar mero, pri kateri hočete jenjati.“ — „To storim vsako jutro“, odvrne bolnik, „a predno pravo mero dosežem, pravilno vselej že padem.“

— Pred sodnijo. Sodnik: „Kaj pa je to? Ali boste dali palico koj iz rok?“ — Kmet: „Ho, ho! To že storim; jaz se vaju obeh ne bojim, tudi brez palice ne!“

— Skopuh. Star skopuh poslal je deževnega dne svojo dekle s pismom na pošto, ki je bila precej oddaljena od njegovega stanovanja. Zarad grdega vremena se dekla ni hotela sama truditi na pošto, ampak je poklicala nečega dečka in mu obljubila dva, tri, nazadnje štiri groše, če opravi namesto nje

posel. Skopuh pri oknu to slišavši, pravi: „Liza! če deček za toliko ne gre, pa daj meni denar, bom pa sam opravil.“

— M l a d a g o s p a. Gospa, ktera je imela slabost, da je hotela vedno mlada biti, pravila je v družbi, da je še le trideset let stara. Njena nazoča prijateljica, ktera jo je poznala od mladih nog, vsklikne to slišavši: „Tedad takrat še rojeni niste bili, ko sve se skup učili igrati na glasovir.“

— Tanki glas. Orglavec bil je zarad boleznj v grlu zgubil ves glas. Ker je njegova žena znala tudi peti, skril jo je v orglje, sam pa se je delal, kakor bi še vedno pel. Kmetje videči, da premika ustnice, djali so: „Poje tudi brez glasu dobro, samo malo tankeje.“

— R u d e č i o d s e v. Francoska učiteljica, ki je imela zelo rudeč obraz, je kregala učenko zarad pregrehe, ktero je ta vedno tajila. „Kako, še lagala boš? Saj se ti na obrazu vidi, da si to storila; saj si vsa rudeča.“ „O, to ni zarad sramote, gospodičina“, zavrne deklica; „to je le odsev vašega obraza.“

Umri so:

25. aprila. Leopoldina Slabina, krojača otr., 5. m., za božjastjo. Ivana Zupančič, fjakarski o., 3 l., za škrofeljni v trebuhu. Marija Kober, delavca otr., 7 ted., v postelji zadušen vsled božjasti. Polona Cirer, gostica, za rakom.

Eksekutivne dražbe.

29. aprila. 2. Matija Skuk-ovo iz Viševka (1042 gl.), oba v Ložu. — 2. Jere Krže-jeve iz Kompolja (50 gl.) v Laščah. — 2. Jan. Govednik-ovo (2870 gl.) v Metliki. — 2. Jan. Kikelj-ovo (126 gl.). — 2. Jože Zakrajšek-ovo iz Srednjega vrha (500 gl.), oba v Krškem.

Telegrafične denarne cene 26. aprila.

Papirna renta 64.20 — Srebrna renta 68.40 — 1860letno državno posojilo 109.50 — Bankine akcije 871 — Kreditne akcije 140.70 — London 120. — Srebro 103.75 — Ces. kr. cekini 5.66 1/2 — 20frankov 9.59.

Denarstvene cene. 25. aprila.

	Denar.	Blago.
Državni fondj.		
5% avstrijska papirna renta	63.70	63.90
5% renta v srebru	67.25	67.50
Srečke (lozi) 1854. l.	101.50	102.50
„ „ 1860. l., celi.	104.90	105.20
„ „ 1860. l., petinke	109.50	110.50
Premijski listi 1864. l.	124.75	125.25
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	95.—	96.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	—
Ogerske po 5%	73.—	72.—
Hrvaške in slavonske po 5%	83.—	84.—
Šedmograške po 5%	68.50	70.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	864.—	856.—
Unionske banke	53.50	53.75
Kreditne akcije	137.—	137.20
Nižoavstr. eskomptne družbe	630.—	640.—
Anglo-avstr. banke	56.70	56.90
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	148.75	159.25
Tržaške „ 100 „ k. d.	117.—	—
„ „ 50 „ „ „	56.—	56.50
Budenske „ 40 gl. a. v.	29.—	29.50
Salmove „ 40 „ „ „	37.—	37.50
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	28.25	28.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „	27.—	28.—
St. Genois „ 40 „ „ „	26.75	27.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	22.50	23.—
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.75	22.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.72	5.74
Napoleonsd'or	9.73	9.74
Srebro	105.50	105.75

3000 hrastovih suhih skodelj

je po ceni na prodaj pri cerkvi sv. Antona na Zdenjskem rebri fare Dobropolje (Gutenfeld).

Matija Tisel, cerkvenik.

(23-3)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.